

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Martyrbyen Lidice er genopstået som rosernes by, og 20-året for mindet om byens udsejelse understreges ved udsendelsen af denne plakat. Terrorbølgen i Tjecoslovakiet skyldtes partisanlikvideringen af nazibøddlen Reinhard Heydrich. 192 i Lidice blev dræbt, kvinder og børn førtes til kz-lejr i Tyskland, og 82 børn blev aflivet ved gas.

J. M. BIRKING & CO.

KIRKEBJERG ALLE 33-35
KØBENHAVN - VANLØSE

B. ANDERSEN & LASSEN

GAS - VAND - VARME
JÆGERSBOGGADE 38-40
KØBENHAVN N.

$\frac{A}{S}$ H. A. GRUBERTS

SØNNER
FRANKRIGSGADE 40
KØBENHAVN S.

DAMECA

SKALBAKKEN 8 B
KØBENHAVN - VANLØSE

F. M. FÄLLING

BOGTRYKKERI
TOMSGAARDSVEJ 28-30
KØBENHAVN NV.

BAGERNES FAGFORENING

ABOULEVARD 30 - KBH. N.

BRØNDSHOLM $\frac{A}{S}$

GULDBERGSGADE 8
KØBENHAVN N.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: General Fl. B. Larsen, Rensborg.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Trespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffslunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Distriktslæge Børge Næsted, Scoresbysund, Grønland.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Afleveret til postvæsenet d. 26. juni.
Næste nr. udkommer den 25. aug.

INDHOLD

	Side
Det ækle og det ædle	103
Højt spil om menneskeliv	105
Norge	113
Landsforeningen for Neuen-gammefanger	113
Sandheden om den værste lejr	115
Lidice-plakat	116
Gestapofangerne	116

At huske det ædle og at glemme det ækle

»Ikke for alt i verden ville jeg have undværet opholdet i Ravensbrück«. De opsigtsvækkende ord stammer fra en kvinde, der gennem en årrække har stået på en fremskudt post i det kulturelle arbejde i Sønderjylland.

Tilsyneladende kan ordene opfattes som en art dementi af de ret samstemmende beretninger, der foreligger fra mennesker af alle nationaliteter om ophold bag pigtråd i tyske lejre.

Eller måske vil en og anden lægge det ind i ordene, at Ravensbrück nok var en særlig mild lejr, eftersom det jo var en indespæringsplads for kvinder, og dette opfordrer jo uægtelig til at vise en vis mildhed.

Men Ravensbrück var ikke en mild form for k-z-lejr. Der foreligger herfra en række danske og norske beretninger, skrevet af kvinder med sans for det nøjterne.

Også Ravensbrück belærte sine tvangsindlagte medlemmer om, hvor ækle SS-kvinderne kunne være, hvor raffinerede de kunne udtænke straffene, hvor lave rationer, de kunne præstere, hvor perfide, de var i deres måde at fremstille tingene på. Næppe har nogen praktiseret en mere sadistisk adfærd end netop kvindestyrets stærke kræfter i k-z-lejrene.

Er det da så ikke noget mærkeligt noget for en dansk kvinde at sige, at hun ikke for alt i verden ville have undværet dette helvede?

Det kan siges, men udtalelsen bliver mere interessant, når man prøver at trænge dybere ned i den, for det, den sønderjyske kvinde, der nu er højt oppe i årene, nu en lille snes år efter, ikke kan glemme, er en helt anden side af sagen, nemlig det indbyrdes forhold mellem de kvinder, der var udsat for den megen ondskab.

Der spirede nemlig blandt de indespærrede en mentalitet frem, der kaldte på det bedste i dem i forholdet til kammeraterne.

For det første blev de kammerater. Det har mange mænd let ved at blive, men de fleste kvinder har meget sværere ved dus-mageriet og det, der følger i detes kølvand. Man så her forfinede fruer blive kammerater med folk, der var vok-

set op under primitive kår. De blev gensidigt gode mod hinanden. Den ene kammarat gjorde, hvad hun kunne for at holde liv i den anden. De blev omsorgsfulde, blev optaget af at opmuntre dem, der var ved at bryde sammen og opgive kampen mod barbariet, ja i flere tilfælde gik kammeratskabet så vidt, at den ene satte livet i vove for at redde en kammarat.

Det går da for en del mennesker sådan, at erindringen om en tid, hvor det ækle og det ædle mødtes, vil det være det ædle, der bundfældes i erindringen — og det andet måske ligefrem glemmes.

Forstået på denne måde bliver den sønderjyske kvindes ord om Ravensbrück også en karakteristik af hende selv.

Måske får vi engang plads til at bringe en række udtalelser fra fangekammerater om, hvordan de ser på det omtalte forhold.

Når jeg selv ret kort skal udtale mig om det, må jeg sige, at jeg meget gerne ville have undværet samtlige oplevelser i tyske k-z-lejre. Vel står mange gode oplevelser blandt kammerater stærkt i forgrunden, men baggrunden var for makaber.

Jeg ville i dag have langt lettere ved at tro på Tyskland og tyskerne, hvis jeg ikke i lejrene havde mødt karakteristiske tyske træk hos SS-folkene.

For mit naturel er det også unaturligt fra en verden med både det ækle og det ædle kun at huske det ædle. Det giver — efter min opfattelse — ingen rigtig mening i tingene.

Noget andet er, at man for sit eget helbreds skyld ofte er tvunget til at skubbe erindringen om oplevelserne af det ækle til side, ligesom man i det dansk-tyske forhold gang på gang siger til sig selv, at man vil ikke tro på, at det nye Tyskland slæber rundt med væsentlige ingredienser fra årene, da bøddler gjordes til helte.

For har det nye Tyskland ikke helt frigjort sig fra sin fortid, er det jo ikke et nyt Tyskland.

JOHS. FOSMARK.

E. LUNDING A/S

GL. KONGEVEJ 1 — KØBENHAVN V.

ORANA KONSERVES A/S

VIBEHOLMSVEJ 26 - GLOSTRUP

SKOTØJS-MAGASINET

OLUF HANSEN

STORE-HEDDINGE

C. JUL. UTTENTHAL

SKALBAKKEN 11 - VANLØSE

JÆGERSBORG ALLE'S

MEJERI

VIGGO JENSEN

FABRIKEN „BØJCO“

VIBEHOLMSVEJ 17-19 GLOSTRUP

**DANSK ENGELSK
LAKRITS FABRIK A/S**
GLOSTRUP

SINGER CO.

SYMASKINE AKTIESELSKAB

JUST ANDERSEN

GL. KONGEVEJ 3 - KBH. V.

AKSEL BRAUNER
GLOSTRUP OPTIK
HOVEDVEJEN 83

ved **B. Mørch**
VESTERBROGADE 65 — KØBENHAVN V.
VÆRKTØJSMASKINER

SYSTEM CROWN, CROWN GUMMED PAPER

FLINTHOLM ALLE 20-26 — KBH. F.

ERNST CHRISTENSEN

MØBLER OG TÆPPER

BLÅGÅRDSGADE 23 — KØBENHAVN N.

CHRISTIANI & NIELSEN A/S

V. FARIMAGSGADE 41 — KØBENHAVN V.

SVEND AAGE ENGSTRØM

VERMLANDSGADE 34 — KØBENHAVN S.

DANSK BIOGRAF REKLAME A/S

GOTHERSGADE 175 — KØBENHAVN K.

HØY-PETERSEN & ARNE JENSEN AKTS.

STRUENSEGADE 7-9 — KØBENHAVN N.

BLAUENFELDT & TVEDE

MEJERILABORATORIUM . KEMISKE FABRIKER
SVANEVEJ 3-7 — KØBENHAVN NV.

HØJT SPIL OM MENNESKELIV

Hvem af kz-fangerne husker ikke de følelser, der vældede ind over én, da vi så de hvide busser? Hver eneste nordmand og samtlige danske, der sad i tyske kz-lejre eller tugthuse, vil kunne beskrive disse øjeblikke. Vi er de folk, der organiserede de hvide bussers afhentning af os, stor tak skyldig, og vi skylder de chauffører og vognmænd meget, der kørte busserne. Det er folk, vi aldrig vil glemme. Og det er øjeblikke af vort liv, vi altid vil huske!

Derfor har bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond også besluttet senere på året at sammenkalde til et

For første gang fortælles historien om, hvordan transporten af Røde Kors-pakkerne blev organiseret og gennemført.

Uden hensyn til bomberegning og beskydning af lavtgående flyvere, gennemførte nogle få mænd konvojerne med pakker til Tysklands kz-lejre og tugthuse.

pakkerne direkte til norske eller danske fanger.

Nu bagefter er det en mærkelig tanke, at der er fanger, der har haft lejlighed til at stå og læse en Røde Kors bil af med pakker — alt mens en lille radio i bilens førerhus stod indstillet på den engelske radio, og vi fanger havde midt i kz-lejren lejlighed til at høre de sidste nyheder fra London, mens vi læsede de uundværlige pakker af til os selv. Det var et helt ufatteligt eventyr.

Under bomberegning og beskydning.

Det blev en ung løjtnant, Holger

DA VI FIK R-K-PAKKER

stævne i Fredericia, et stævne, hvor vi samles med de folk, der organiserede transporten, og de folk, der stillede sig til rådighed i dette stor-slåede hjælpearbejde, der reddede vore liv. Vi vil ved dette stævne takke dem allesammen.

Men hjælpen til kz-fangerne har to sider. En tidligere fange karakteriserede det sådan: Vi skylder Folke Bernadotte, der fik aftalen med tyskerne i stand, en stor tak — og tilsvarende med alle de folk, der gik ind i hans hjælpearbejde og muliggjorde fangerens redning.

Men vi skylder ikke det lille hold af Røde Kors-folk, der med livet som indsats jævnlige bragte os pakker, en mindre tak. For det var disse pakkers skyld, at så mange af os var i live, da vor befrielse kom i form af de hvide busser.

Denne fantastiske store hjælpeindsats er aldrig rigtig blevet belyst i historieskrivningen om de begivenheder, der fandt sted i krigens onde år. Derfor har vi fundet de folk frem, som organiserede og ledede transporterne af pakker med levnedsmidler til kz-fanger, tugthusfanger og krigsfanger.

Stædigt, frækt og dygtigt hjælpearbejde.

Det fantastiske er ikke, at dette hjælpearbejde blev forsøgt. Dengang, vi sad i lejrene i Tyskland, var vi helt klar over, at der fandtes mange landsmænd herhjemme, som gerne ville hjælpe os, hvis det var muligt. Men det fantastiske er, at vi i de fleste tilfælde virkelig fik de pakker, de sendte. Årsagen til dette var ikke tysk hjælpsomhed eller rørende omsorg overfor os, der sad som fanger. Årsagen var ene og alene et fantastisk dygtigt dansk hjælpearbejde — gennemført stædigt og frækt; helt uden respekt for det tyske riges højt-skrydende ledere. Vi skylder de folk, der gennemførte hjælpearbejdet, så meget, at det næppe kan udtrykkes i ord. Derfor vil vi takke dem ved stævnet i Fredericia, og derfor giver vi dem nu ordet i „Pigtråd“ i en artikelserie om denne hjælpeindsats. Trods de mange år, der er gået siden krigen, er det mærkeligt nok første gang, at disse folk fortæller deres historie . . . historien om, hvordan de nåede frem til kz-lejrene med deres pakker, og hvordan de kom ind i lejrene og fik lejlighed til at aflevere

Christian Reedtz Funder, der af Røde Kors blev udpeget til at lede transporterne. Med liv og sjæl gik han op i dette arbejde.

I en af rapporterne fra dengang skriver løjtnant H. C. R. Funder:

— Den eneste effektive måde at få pakkerne derned på, var at transportere dem på lastbil, men vi havde hverken personel eller materiel. Dog ingen vanskelighed var for stor. Vi skulle overvinde dem alle. Vi startede derfor en kørselsafdeling med lånt materiel og siden med vogne stillet til rådighed af socialministeriet. Vore vogne var udstyret med generatorer, så vi for hver 40 km måtte gøre holdt for at fylde træ på. Men kolonne efter kolonne rullede alligevel ned gennem Tyskland under bomberegning og beskydning fra lavtgående flyvemaskiner. Vort mandskab var ofte rystet efter et angreb. Hvorfor nægte, at vi ofte var bange, men når man først een gang dernede havde set landsmænd i de tyske lejre eller tugthuse, hvad betød da de kvaler, vi kom ud for i forhold til det: **At nå frem til dem dernede med mad og tøj.**

Rapporten er skrevet i begyndelsen af året 1945.

H. P. CHRISTIANSEN

LOUISENBORG
STORE HEDDINGE

KØGE

INSTALLATIONSFORRETNING
AUT. ELEKTROINSTALLATØR

F. OHLSSONS EFTF

INDEH. ELOF RASMUSSEN
KØGE

TEATERBYGNINGEN

KØGE

SPECIALCONDITORIET

v/ ANKER GREGERSEN
TLF. KØGE 986

HERLUF STÆHR

BROGADE 7 — KØGE

EMIL HJORT

FLINTHOLMS ALLE 5
KØBENHAVN F.
ELEKTROSVEJSEMATERIEL

HØRSHOLM PLANTESKOLE

v/ H. GLÆSEL

SPAREKASSEN FOR KORSØR OG OMEGN

AUTOLAGERET KUREER

KØGE

TOMMERUP STOLEFABRIK

v/ A. SCHACK PETERSEN

TOMMERUP TEGLVÆRK

MIDTFYNS JERNSTØBERI

AKTIESELSKAB
RINGE

VENDS M. FL. HERREDERS

LANDBO- SPARE- OG LAANEKASSE
NR. AABY

R. ANDERSEN & SØNNER

„GRAND“ NØRRE-AABY

A/S RUDKØBING-VEMMNÆS FÆRGERUTE

LANDBO-SPAREKASSEN FOR FYN

KONGENSGADE — ODENSE

Transport på vej til Tyskland med hjælp til fangerne. I forgrunden medicinaldirektør, dr. med. Esther Ammundsen og løjtnant H. C. R. Funder. I baggrunden chauffører og medhjælpere.

Kunne vi en dag hente dem hjem!

Løjtnant Funder fortsætter sin beskrivelse:

— Hvad var ens tanker, når man kørte derned, og når vi så vore landsmænd under de nedværdigende forhold, de levede under? Først og fremmest: Bare vi kunne hjælpe dem. Måtte det, vi bragte dem, komme til gode, så de fik mulighed for at klare sig igennem det frygtelige mareridt. Men en anden tanke, som vi også ofte tænkte var den: Kunne vi dog en dag komme til at opnå den lykke at bringe disse landsmænd hjem!

Et stykke tid senere, da „De hvide Busser“ under Røde Kors-ledelse afgik for at hente landsmænd hjem, skrev løjtnant Funder i sin rapport:

Det var dette øjeblik, vi glædede os til.

— Hvor var det dog lykkelige dage! I stedet for at rulle med mad og tøj, tog vi nu af sted for at hente dem hjem. Glæde og taknemmelighed gennemstrømmede vore sind her på de sidste timer før befrielsen. Vore

angstfyldte tanker om, hvad de døvelske tyske vogtere kunne finde på, viste sig heldigvis ubegrundede. Vi vidste, at mange var blevet dernede. At mange var begravet i tysk jord. Måtte vi også en dag komme til at hente dem hjem? Nu gjaldt det imidlertid dem, der stadig levede — og det var da heldigvis langt de fleste. Nu skulle vi ikke blot bringe dem tøj og mad, men vi skulle hente dem hjem. Det var dette øjeblik, vi så ofte havde glædet os til, når vi kørte ned igennem Tyskland med vore lastbiler på evig søgen efter lejre og udkommandoer og i konstant strid med vore landsmænds vogtere. Nu var det store øjeblik kommet!

Ordene taler for sig selv.

Løjtnanten sad i Vestre.

Men hvem er denne løjtnant Funder — eller for at tage hans fulde navn: Holger Christian Reedtz Funder?

Det står indskrevet i Vestre fængsels kartoteker. Røde Kors fik nemlig kontakt med ham, mens han sad som fange i Vestre fængsel. Han blev

arresteret den 29. august 1943 som ung dansk officer, og efter at han havde siddet i Vestre fængsel nogle måneder, blev han løsladt og gik ind i Røde Kors-arbejdet for at hjælpe andre, der var interneret eller fanget.

Højt spil.

I dag er han chef for militærnægterlejren i Gribskov, og efter sin strålende indsats i krigens år er han ganske naturligt hovedbestyrelsesmedlem i Dansk Røde Kors. Han er givetvis den mand i Danmark, der har set de fleste kz-lejre inde fra — uden nogen sinde selv at have været fange der. Men meget ofte blev han truet med en tilværelse som fange af de forskellige lejres kommandanter! Dog var det lige så ofte ham, der truede kommandanterne med alskens ulykker, såfremt de ikke gav ham adgang til lejrene. Han spillede højt spil på det tyske riges svagheder!

Han truede kommandanterne med at klage i Berlin, og det havde de en frygtelig respekt for. Han henviste til, at han havde sine tilladelser fra nazismens højeste ledere. **Det var ik-**

BANKEN FOR RINGSTED OG OMEGN

AKTIESELSKAB

DÆMPA A/S

KNARREBORG

AUG. L. JANSENL. TERKELSENS EFTF.
RUDKØBING**LETS BLOMSTER**

RUDKØBING

**FAABORG
POTTEMAGERI****HYGGE-BO**HELGE NIELSEN
MELLEMGADE 9 - FAABORG**A/S FAABORG KALKVÆRK****JENS JENSEN & SØN**
FAABORG**A/S CHEMO-LAK**
INDUSTRILAKERING
MIDDELFART**MIDDELFART
BOGTRYKKERI**
v/ SVEND MORTENSEN**HOLBECKS
FAJANCEFORRETNING
AKTIESELSKAB**
Odense**MIDDELFART DAGBLAD****LAURITS NIELSEN**

TORVET — FAABORG

ALF LEHRMANN

AUT. S. M. C. FORHDL. — TLF. HAARBY 61

GUG-KJELDSSENS EFTFL.

FYLDEPENNEMAGASINET

N. Brogaard

VESTERGADE 56 — ODENSE

A. C. HANSEN JUN.

MIDDELFART

FREDERIK JOHANSEN ⁴/₈

MARIAGER

BANKEN FOR MARIAGER OG OMEGN

AKTIESELSKABET

BANKEN FOR HOBRO OG OMEGN**H. HALKJÆR**
ADELGADE 5 — HOBRO**MARIAGER
ANDELSMEJERI****HOBRO**
KUL KOMPAGNI A/S**L. FRUENSGAARD**
MARIAGER**A/S JESPER DINESEN**
HOBRO**M. M. MØBLER**
HADSUND**SANDGAARD & SØN**
AUT. INSTALLATØR
TLF. 376 — RINGE**JOHAN & AXEL HORNBECH A/S**
HADSUND

ke rigtigt, men ingen turde påstå det, og den manglende organisation i det ellers så velorganiserede nazi-rige hjalp ham i forbindelse med kommandanternes frygt for deres egne overordnede. Men højt spil var det!

Hans egen beretning.

Vi lader ham selv fortælle, så godt som han nu bagefter husker de forskellige begivenheder. Enkelte rapporter fra hans mange ture — godt 70 ialt — findes endnu, og ind imellem hans fortællinger bringer vi rapporten fra dengang.

— Jeg sad altså i Vestre fængsel fra 29. august til engang hen i november måned. Jeg husker ikke præcist løsladelsesdatoen. I fængslet fik jeg besøg af Røde Kors, bl. a. af direktør Rosting, som jeg dengang intet kendte til. Men jeg var glad for den hjælp, som Røde Kors ydede mig i ensomheden i fængslet. Da jeg blev løsladt, gik jeg derfor over på Røde Kors-kontoret og takkede for hjælpen, og jeg tilbød dem at gå ind i arbejdet, såfremt der var noget, jeg kunne gøre for dem. I første omgang var der tilsyneladende intet, jeg kunne yde, men nogle få dage senere fik jeg et telegram. Jeg skulle omgående henvende mig i Røde Kors hovedkvarteret i København.

Jeg efterkom naturligvis telegrammets opfordring.

Vil De lede en transport?

— Kan De tysk, spurgte man mig. Jeg svarede ja. Man spurgte mig også, om jeg nogen sinde havde været i Tyskland, og det kunne jeg også roligt svare ja til, idet jeg engang havde været på besøg i Sydslesvig. Jeg var meget interesseret i danskheden syd for grænsen og det danske arbejde dér, og jeg var medlem af forskellige sønderjyske foreninger. Lige fra min studentertid havde jeg haft denne interesse for danskhedens arbejde i Sydslesvig.

Og derefter spurgte man mig rent ud:

— Kunne De tænke Dem at lede nogle autotransporter til Tyskland? Det drejer sig om mad og tøj til danske, der er fanger i tyske koncentrationslejre og tugthuse.

Transportleder H. C. R. Funder i sin flotte Røde Kors-uniform.

I første omgang havde man en speciel transport i tankerne, nemlig til Buchenwald, hvor politiet sad interneret. Transporten skulle blandt andet medbringe vintertøj, og det gjaldt selvfølgelig om at få mest mulig underretning om, hvordan de havde det, og hvor mange af dem, der var i live.

Et ja uden betænkning.

Helt uden betænkning svarede jeg straks ja. Det var lige noget for mig.

Dengang troede jeg naturligvis, at Røde Kors rådede over de fornødne biler og materiel, og jeg gik straks i gang med at organisere en kolonne.

Men jeg blev lige så hurtigt kloge-re. Man havde hverken det ene eller det andet. Ingen biler og ingen chauffører.

Det blev derfor mit første job at skaffe både materiel og personel.

Skaffede selv bilerne.

Det gik forbløffende godt. Jeg husker, at jeg først ringede til bryggerierne. Det var en pludselig indskydelse. Carlsberg stillede en lastbil til rådighed. Og med den to chauffører. Tuborg gjorde det samme — omgående. Jeg fik også en bil fra Stjernen. Derefter ringede jeg til NESA, som også lovede mig en bil. Den næste blev stillet til rådighed fra De forenede Papirfabrikker, og endelig fik jeg en fra Ford. Vognen fra det sidstnævnte firma byggede vi delvis om. Vi satte kæpskinner op, så den kunne lastes helt til toppen. På denne bil lastede vi generatortræ, som vi jo skulle have mængder med af for at nå frem til Buchenwald og tilbage igen. Alle bilerne kørte på generatorer.

Så vidt jeg erindrer, havde der været to konvojer i Tyskland, før jeg startede med min, der jo altså blev til en lang række af konvojer til de fleste lejre dernede. Vi fik bilerne belæst med mad og tøj, og så dampede vi af. Hvert øjeblik måtte vi holde — enten for at fylde generatorbrænde på eller for at reparere et eller andet. Dengang var det jo helt anderledes besværligt at køre, end tilfældet er nu.

Af sted til Tyskland.

Den første dag nåede konvojen kun til Odense. Jeg husker, at det lykkedes mig at få skaffet natlogi til mine folk hos Falck i Odense, hvor vi sov i reddernes køjer. Senere lærte vi naturligvis at overnatte på ladet af vognene, og man kunne såmænd blive taknemmelig over ikke at være ramt af „Tieffligere“ i løbet af natten.

Anden dag nåede vi frem til Kruså. Derfra nåede vi tredjedagen til Hamborg. Jeg husker, at jeg også havde pakker med til de gamle danske, der boede i Berlin, og vi satte derfor kursen mod den tyske hovedstad. Men vi havde en forbiøstret modvind, som vore generatorbiler næsten ikke kunne hamle op med. Det blev derfor nødvendigt for os at skaffe forlængelse af de visa, vi havde.

Jeg gik direkte til Himmlers hovedkvarter, hvor jeg opnåede visaforlængelsen. Det stempel, jeg fik

2198

Silkeborg

Akkumulatorcentral

Remstrups Gaard

Søndergade 23

Akkumulator-batterier til:

Automobiler

Motorcykler

Traktorer

El-værker

Telefoner

m. m.

Telefon nr. **2198** Hans Kristensen

Prvt. Sejs . Telf. 6117

SCHUMANN

HERREMAGASIN

VIBORG

JENS JENSENS EFTF.

VIN EN GROS

ST. SCT. HANSGADE - VIBORG

VIBORG—HOBRO

RUTEBILER

PAN BUS LINIER

VESTERBROGADE 16 - VIBORG

ELECTRIC

K. JENSEN & E. AGERKILDE

TLF. 735 VIBORG TLF. 736

A. PHILIPSEN AKTS.

AUT. FORD-FORHANDLER

VESTERBROGADE 7-9 VIBORG

CARL CHRISTENSENS EFTF. A/S

CROME & GOLDSCHMIDT

VIBORG

J. N. KJÆRSGAARDS TØMMERHANDEL

AKTIESELSKAB

VIBORG

V. NØRGAARD NIELSEN

RAADG. INGENIØR M. AF. I.

VIBORG

HANDELSBANKEN I VIBORG

FILIAL AF AKTIESELSKABET KJØBENHAVNS HANDELSBANK

I/S C. PETERSEN

SØNDERMØLLE KLÆDEFABRIK

PR. VIBORG

PRIVATBANKEN FOR VIBORG OG OMEGN

AKTIESELSKAB

VIBORG STIFTS FOLKEBLAD

THOMAS KOLBECK

INGENIØR M. AF. I.

SCT. MATHIASGADE 50 — VIBORG

RAVNS TRICOTAGEFABRIK

RINGVEJEN 30-32 — VIBORG

der, skulle senere vise sig at være guld værd for vore transportere. Det gjorde et helt utroligt indtryk på mange tyske embedsmænd, at et af mine første stempler i passet var udstedt af selveste Himmlers hovedkvarter. Ingen kunne jo vide, at det bare var en underordnet funktionær, der havde givet os en nødvendig visum-forlængelse på grund af modvind mellem Hamborg og Berlin!

Vanskelighederne i Buchenwald.

Vi nåede frem til Buchenwald den femtende november 1944. Jeg husker, at vi i Weimar gik ind på et Røde Kors-søsterhjem på vejen og bad om natlogi. Det var jo umuligt at skaffe plads nogen steder. Men på søsterhjemmet tog de godt imod os, og vore chauffører fik lov til at sove på gulvet. Vi havde selv mad med.

Det var svinekød i eget fedt på dåser. Vi bad søstrene om at lave det til, at det viste sig, at de lavede „kød-suppe“ ud af dåseindholdet, så det blev helt uspiseligt for os.

Endelig nåede vi frem til Buchenwalds poststed, hvor en SS'er var leder. Jeg fortalte ham, at vi kom med en pakketransport fra Danmark, og han forlangte da, at vi skulle aflevere pakkerne til ham.

— Ikke tale om, svarede jeg. Jeg har mine ordrer. Pakkerne skal afleveres direkte til fangerne — af os! Og vi skal have fangernes egen kvittering.

Skænderi med lejr-lederne.

Efter alenlange forhandlinger fik vi lov til at køre frem til lejren — jeg husker så tydeligt dens beliggenhed i en „gryde“ mellem højdedragene. Først så vi nogle vagter med hunde. Dem kørte vi ugenert forbi, og derefter kom vi til den første pig-trådsspærring og SS-vagternes kvarter.

Tyskerne stod helt uforstående overfor os. De vidste slet ikke, hvordan de skulle behandle os. Jeg nægtede at flytte mine vogne, før jeg var kommet ind i lejren, og jeg måtte derfor gå fra den ene højere officer til den anden. Jeg havde selvfølgelig en flot uniform på, der kunne gøre indtryk på det tredje riges herskere.

Til sidst lykkedes det endelig at komme til lejrchefen. Jeg husker, at jeg som „ekstra-forplejning“ havde en flaske snaps i lommen ved den lejlighed.

Truede lejrchefen.

Lejrchefen og jeg havde en hyggelig samtale om alt mellem himmel og jord. Det gik altsammen meget godt, indtil jeg sagde mit ærinde. Da han hørte, at jeg havde såvel tøj som mad på mine vogne, blev han helt tosset. Hans krigeriske og hysteriske indstilling gjorde mig flintrende gal. Jeg afbrød hans talestrøm ved at råbe højere, end han gjorde. Jeg henviste til tyske myndigheder, der stod over ham, og sagde direkte til ham: **Hvis jeg ikke får mulighed for at gennemføre mine ordrer, præcist som jeg har fået dem, ser jeg mig nødsaget til at køre direkte tilbage til Berlin, hvor jeg vil klage over Dem, min herre.**

Han blev spagfærdig.

— Ja, men det er aldrig sket tidligere, indvendte han spagfærdigt, at fangerne her har fået lov til at modtage tøj og mad.

Jeg kunne høre, at han blev mere og mere spagfærdig, og jeg fortsatte derfor i samme hårde tone og lige ubøjelig i mit krav om at få mine ordrer udført. Han blev helt slået ud, da jeg direkte sagde:

— Det kunne vi ikke drømme om, at man i Tyskland var så desorienteret, at ordrene om, at jeg skulle ind med mine pakker og biler ikke var nået frem fra hovedkvarteret. Det viste jo lidt om det tredje riges øjeblikkelige stilling. Jeg bedyrede også, at jeg ville gøre ham — og ham alene ansvarlig for, at jeg ikke var kommet ind. Gennem International Røde Kors ville det blive en frygtelig affære o.s.v. o.s.v.

Han gav sig. En højtstående officer blev tilkaldt, og kommandanten gav ordrer til, at jeg skulle ind med bilerne. Men de skulle køres af tyskere!

Det store øjeblik, da portene blev åbnet.

Jeg afviste ham blankt. Mine chauffører skulle køre mine biler.

Ikke hans. Dette var en Røde Kors-transport — gennemført af Røde Kors — ikke af SS. Og vi skulle igennem. Han blev påny spagfærdig, og hans sidste rest af modstand forsvandt, da min flaske snaps flyttede sig fra min lomme til hans besiddelse. Portene til Buchenwald blev åbenede — og endelig opnåede vi det store øjeblik at kunne køre igennem udefra — tilsyneladende også med mulighed for at kunne slippe ud igen.

Da vi endelig nåede ind i lejren — skarpt bevogtet af SS, begyndte diskussionerne igen helt forfra. SS'erne beordrede forskellige fremmede til at læsse af ved depoterne, men jeg forlangte, at aflæsningen skulle foregå ved hjælp af danske fanger. Jeg truede nu med at køre med hele konvojen igen, og påny måtte jeg nedkalde alle landsens ulykker over de „ulydige SS'ere“, der ikke efterkom højere ordrer!

Påny gav vogterne sig.

Og sandelig, om ikke der påny gik hul på deres disciplin. Lige på een gang vrimlede det med danske politibetjente. Vi fik dem stillet op på en række, så pakkerne kunne gå fra mand til mand. Så tæt stod de, at vi havde rig lejlighed til at lade den ene meddelelse efter den anden gå fra den ene til den anden.

Hvilken oplevelse var det ikke at få etableret en dejlig lille nyhedstjeneste der midt i Buchenwalds inderste!

Blandt vore pakker var der også nogle med medicin, og der var 6 pakker, der stod navn på. Dem fik vi afleveret direkte til de pågældende danskere. Jeg fik også lejlighed til en samtale med tillidsmanden.

Desværre hørte vi senere, at det varede længe, før betjentene fik udleveret de pakker, vi havde bragt. Men vi kunne jo ikke udrette mere, end vi havde gjort.

Jeg erindrer, at denne sending var til en værdi på rundt regnet en halv million kroner i penge. Hvad har den så ikke været værd for politifolkene?

Næste nr.: Nye ekspeditioner til andre lejre og dramatiske hændelser på vejen.

SV. AAGE JENSEN
TØMRERMESTER OG INGENIØR
TLF. 40 68 4 — ODDER

N. S. NIELSEN & SØN
v/ SØREN N. NIELSEN
TØMRERMESTER - ODDER

GUNNER RAUPACH
ODDER

A/S GEORG NIELSEN
ODDER

ODDER
BARNEVOGNSFABRIK

SVEND BONNESEN
ODDER

POUL BENDIX SØRENSEN
MØBELFABRIK
ODDER

WEICA
FREDERICIA

WEIRUM's
UDSTYRSMAGASIN
FREDERICIA

A/S MARIUS MOGENSEN
KOLDING

A/S KOLDING
NY BETONVAREFABRIK

AKTIESELSKABET
VARDE BANK
NORDRE AFDELING - ØLGOD

ØLGOD OG OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE

C. P. JENSEN

NR. NEBEL TRAKTORIMPORT

KRØLULDSFABRIKEN „ANGORA“

ODDER

HADS HERREDS SPARE- OG LAANEKASSE
ODDER

DANSK TYPOGRAF-FORBUND
AARHUS AFD.

S. M. ANDERSEN $\frac{1}{8}$
FREDERICIA

BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL $\frac{1}{8}$

BRÆDSTRUP LANDBOBANK

ØLGOD UNGDOMSSKOLE

$\frac{1}{8}$ RIBE JERNSTØBERI

DANSK KAFFERISTERI

AKTIESELSKAB

KOLDING

A/S FRITS DUUS

FREDERICIA

VÅBENSTILSTANDSDAGEN

MARKERES

Søndag den 11. november markeres våbenstilstandsdagen af „De allierede danske Våbenfæller“.

Kransenedlægning finder sted på 22 forskellige steder, bl. a. i Ryvangen, ved politiets grave på Bispebjerg, ved Holmens kirke, ved Kristian den X's monument og ved monumentet ved Kastellet.

Flere fra „Gestapofangerne“ deltog.

FÆLLESCORENING I NORGE

De to største norske foreninger af

ex-fanger: Grini-Klubben og Sachsenhausenfangerne forening, er sluttet sammen til en ny forening under navnet: „Foreningen af politiske fanger 1940—45“.

Forud for sammenslutningen var der afholdt møder i de to foreninger, hvor sammenslutningstankerne blev drøftet og derefter vedtaget.

Som formand for den nye forening valgtes Johan Egeberg. Til styrelsen valgtes bl. a. overingeniør Leif Nordstrand.

Bladet „Grini-Posten“ er foreningens organ.

Landsforeningen for tidligere Neuengamme-fanger stiftet

„Tidligere fanger fra den tyske kz-lejr Neuengamme har været samlede til møde i København for at forhandle om Danmarks deltagelse i rejsning af et internationalt mindesmærke på den tidligere koncentrationslejrs grund. Man enedes om at støtte den internationale Neuengamme-komité, der repræsenterer 28 nationaliteter, i et forslag, der er fremlagt for Hamborgs senat. For at fremme denne sag samt den historiske forskning om koncentrationslejrene stiftedes en landsforening, der som medlemmer vil optage danske tidligere kz-fanger og deres pårørende“.

Ovenstående korte meddelelse over Ritzau blev resultatet af det landsmøde, hvortil Neuengamme-udvalget havde sammenkaldt, dels gennem PIGTRÅD, dels ved skriftlig henvendelse til over 600 Neuengamme-kammerater.

Adresser på 3—4.000 kammerater.

Hemming Theisen bød velkommen på udvalgets vegne og beklagede, at man ikke havde formået at fremskaffe adresser på flere af de 3—4.000 kammerater, der må formodes at være i live i dag. Han rettede en varm tak til Fællesudvalgets foreninger, til Frihedskampens Veteraner, „Pigtråd“ og KH for støtte og godt samarbejde i den forløbne tid samt tak til det gæstfri menneske, der havde stillet Gjeddes Gård til rådighed for bl. a. 2 internationale Neuengamme-konferencer og nu for landsmødet:

Vi er sammen med nordmændene sikkert den største gruppe af overlevende fra Neuengamme, og dette betyder en æresforpligtelse overfor de titusinder kammerater, der måtte lade livet i denne lejr og dens utallige udekommendoer samt de 9.000, der omkom ved sænkning af de 3 fangeskibe i bugten ved Lybæk i den anden verdenskrigs sidste timer.

Forsamlingen mindedes de døde i 1 minuts stilhed.

Aage Christensen (Porta) valgtes til dirigent og landsmødet konstitueredes. De 33 fremmødte præsenterede sig med fangenr. og udekommendo og Karl Nommels (Husum) aflagde beretning om udvalgets arbejde siden oprettelsen for tre år siden. „Pigtråd“ har i tidens løb bragt det meste, bl. a. udførlige beretninger om den internationale komités møder i Bruxelles, Paris, København og Warszawa, og om forhandlingerne med Hamborgs senat, der netop er blevet genoptaget i disse dage.

Frankrig, Belgien og Polen har hidtil trukket hovedlæsset.

Erik Lammert (Husum) anbefalede kraftigt dannelsen af en landsforening, da et udvalg for Danmark—Norge ikke ville kunne præstere tilstrækkelig effektiv støtte til det fåtal kammerater i Frankrig, Belgien og Polen, som hidtil har trukket hovedparten af læsset. Hvad der trænges til er en stærk, også økonomisk stærk, forening med bred tilslutning

i vore lande. Han fremlagde udvalgets udkast til vedtægter som et forslag til nærmere behandling på mødet.

Arne Zachariassen (Porta) fastslog under almindelig tilslutning, at en absolut tværpolitisk holdning var en forudsætning i hele gennemførelsen af monumentsagen. Han var iøvrigt mest stemt for komitéformens, ikke mindst når det gjaldt henvendelse til fonds og institutioner, „hvem det måtte falde svært at sige nej til at støtte en sådan sag“.

Hertil oplyste Per Ulrich (Sachsenhausen m. m.), at både Tuborg og Carlsberg havde afslået at medvirke ved indretningen af Danmarks rum i museet i Sachsenhausen.

Børge Petersen (Versen) mindedes de dyre løfter dengang, da vi svor, vi ville råbe kz-lejrenes skændsel ud for alle gadehjørner. Foreningen skal blive så stor som overhovedet mulig, og vi skal ikke til fonden, men til Christiansborg, når det gælder midlerne til gennemførelsen.

Damgaard, Ejlers m. fl. krævede ligeledes en forening med personligt medlemsskab.

At advare nutiden mod en gentagelse.

Ejlers omtalte vanskeligheden ved at fremskaffe autentisk materiale fra Neuengamme til museumsbrug. „I fire kz-lejre står krematorieovnene bevaret, som da vi gik og slæbte lig til dem. I Neuengamme er hvert spor af krematoriet borte. Her må vi nøjes med et mindesmærke — selvfølgelig ikke for at bevare os mod glemselen, men for at advare nutiden mod en gentagelse.“

Historikeren Jørgen Barfod (NG-hovedlejren) oplyste, at der efterhånden foreligger et betydeligt arkivmateriale til den hvidbog, der vil blive udarbejdet om danske i Neuengamme, og fremhævede herunder den storartede indsats, der er gjort og gøres af Lagergemeinschaft NG.s sekretariat i Hamborg. Det har stor betydning, at der skrives beretninger fra udekommendoerne.

Jacob Jensen beklagede, at den store fangeforening (Besættelsestidens politiske fanger) var gået ned, førend opgaver som Neuengamme-

J. F. JEFSEN

STOREGADE 5
HADERSLEV

LEGO SYSTEM A/S

BILLUND

KLEINSTRUP PEDERSEN

URMAGER & OPTIKER
PERLEGADE 21 - SØNDERBORG

SVEND HOLM
AABENRAA

AUGUSTENBORG
KOMMUNE

KORNIMPORTEN
FOR ALS OG SUNDEVED A/S
AUGUSTENBORG

AKTIESELSKABET
VARDE BANK
GRINDSTED AFDELING

GRINDSTED-GRENE OG OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE

CONTINENTAL VIN-IMPORT
VEJLE

KONRAD HOLST
SKOMAGASIN
VEJLE

A. HUNDEVADT

HADERSLEV

ARBEJDERNES BRØDFABRIK A/S
HADERSLEV

„CERES“ KORN- & FODERSTOFFORRETNING

AKTIESELSKAB
AABENRAA

CHRISTIAN PETER BARSØE A/S

AABENRAA

AABENRAA MARGARINEFABRIK

L. H. MORTENSEN & CO.

Rå og brændt kaffe en gros

Etableret 1897

Telf. 198 - Nørregade 12 - Dæmningen 36 - Vejle

THEOPHIL PETERSEN

GULVBELÆGNINGSFIRMA — VEJLE

WINDFELD-HANSENS

BOMULDSSPINDERI A/S
VEJLE

Afnazificeringen i Tyskland utilstrækkelig i befolkningens øjne

Kun hver ottende mener, afnazificeringen kan betragtes som gennemført.

Det stadigt tilbagevendende spørgsmål om det officielle Tysklands holdning til tidligere nazister er med Graurock-sagen igen blevet aktualiseret. Den officielle holdning til den fuldstændige afnazificering, der var en forudsætning i Postdam-overenskomsten, er af mange blevet opfattet som „luskeri“, og man har bl.a. ment — som i tilfældet Graurock — at tidligere — og eftersøgte — nazisters civile karriere efter krigen kun har været muligt ved, at officielle instanser bevidst har lukket øjnene for deres viden. Disse indvendinger har også været anført over for tilsvarende forhold i Østtyskland, omend forholdene her ikke har haft samme publicity som i Vesttyskland.

For at bedømme hvilket almindeligt indtryk den tyske afnazificering har efterladt i befolkningen — den danske — har Gallup Instituttet stillet et repræsentativt udsnit af alle voksne over 15 år en række spørgsmål. Det første spørgsmål, man stillede, lød:

sagen var løst. Han takkede det midlertidige udvalg og støttede foreningstanken.

Derefter besluttedes dannelsen af en forening, og det midlertidige udvalg valgtes enstemmigt til at udarbejde love på grundlag af det foreliggende udkast samt snarest at indkalde til nyt landsmøde om sagen.

Efter smørrebrødet og kaffen viste den berømte franske reportage „Nuit et brouillard“ („Nacht und Nebel“) samt en gribende polsk kz-film, hvorefter vi skiltes med løfte om at gøre alt for nu at nå ud til samtlige danske kammerater gennem offentligheden og personlige henvendelser.

Send navne og adresser til vor sekretær, Eric Lammert, Smørumvej 65, Brønshøj, eller ring til 60 03 63, så vi kan få mindst dobbelt så mange indbydelser ud til næste landsmøde.

H. T.

„I Vesttyskland foregår stadig afnazificering for Hitler-tidens forbrydelser, selv om den egentlige afnazificeringsproces nu må anses for afsluttet. Er denne afnazificering efter Deres mening tilstrækkeligt gennemført?“ Dette gav følgende resultat, idet svarene samtidigt er opdelt efter de adspurgte politiske tilhørsforhold:

	tilstrækkeligt gennemført	ikke tilstrækkeligt gennemført	ved ikke	ialt
	pct.	pct.	pct.	pct.
Total	13	41	46	100
Soc.demokrater	13	46	41	100
Radikale	12	59	29	100
Konservative ...	13	54	33	100
Venstre	19	33	48	100
Folkesocialister	5	76	19	100

Med en „ved ikke“-procent på 46 — knap halvdelen af de adspurgte — er det øjensynligt ikke et af de spørgsmål, der optager befolkningen allermest, hvilket naturligvis gør konklusionerne mere usikre. Blandt de resterende konstateres imidlertid en udtalt mistillid til afnazificeringens forløb, idet kun 13 pct. mener, afnazificeringen kan betragtes som gennemført, medens 41 pct. er af den modsatte opfattelse. Da spørgsmålet kan have en vis partipolitisk betydning, for såvidt angår visse sider af vort samarbejde med Vesttyskland, er svarene som nævnt også fordelt efter politisk tilhørighed. Mistilliden er her overvejende inden for alle partier, men ganske særlig udtalt blandt folkesocialisterne, idet mere end tre fjerdedele (76 pct.) finder den gennemførte afnazificering utilstrækkelig.

Da afnazificeringen i Østtyskland ikke har været omtalt i samme grad som i Vesttyskland, stillede man følgende spørgsmål: „Ved De, om der også har fundet afnazificering sted i Østtyskland?“

	pct.
Afnazificering i Østtyskland	22
Ikke afnazificering i	
Østtyskland	9
Ved ikke	69

I alt

100
Mere end to tredjedele ved således ikke, om der overhovedet har fundet afnazificering sted i Østtyskland, medens 9 pct. direkte mener, afnazificering ikke har fundet sted.

Til yderligere belysning af befolkningens syn på disse forhold i Østtyskland stillede man spørgsmålet: „Tror De, afnazificeringen har været mere eller mindre tilbundsående gennemført i Øst- end i Vesttyskland?“ Svaret var følgende:

	pct.
Mere tilbundsående i Østtyskland	11
Mindre tilbundsående i Østtyskland	10
Det samme	9
Ved ikke	70

I alt

100
Der er således intet, der tyder på, at der i befolkningens øjne, for så vidt afnazificeringen angår, består nogen forskel mellem de to Tysklande, bortset fra de 9 pct. i den forudgående tabel, der mente, der slet ingen afnazificering havde fundet sted. Ca. 10 pct. mener, den har været mere lempelig i Østtyskland, medens ca. 11 pct. mener det modsatte og næsten lige så mange (9 pct.), at der ikke er nogen forskel. Endelig kan 70 pct. ikke tage stilling til spørgsmålet og altså ikke fremhæve den ene på den andens bekostning.

Copyright:

Berlingske Tidende for 22/2 og Gallup Instituttet A/S

Sandheden om Tysklands værste KZ-lejr

Ny undersøgelse kaster lys over, hvorfor Belsen blev nazisternes mest berygtede udryddelseslejr.

Det har altid været et mysterium — trods den lange Belsen-proces — hvorfor netop denne indtil krigens sidste måneder ukendte og forholdsvis lille koncentrationslejr, Bergen-Belsen, ved krigsafslutningen viste sig at være en af alle Tysklands hun-

dreder af koncentrationslejres frygteligste „udryddelseslejr“.

Den nedersachsiske regering gav derfor en historieekspert, dr. Eberhard Kolb fra universitetet i Göttingen til opgave at undersøge, hvad der egentlig skete i rædselslejren.

Dr. Kolb har i disse dage indsendt sin rapport, der senere vil blive offentliggjort, og den bidrager væsentligt til at kaste lys over mysteriet.

Bergen-Belsen-lejren blev først anlagt i al hemmelighed af Himmler med det formål at fangere som „gennemgangslejr“ for såkaldte „værdifulde“ jøder, det vil sige jødiske fanger med udenlandsk statsborgerskab. De blev efter Himmlers ordre undtaget fra Eichmanns „Endlösung“ og anbragt i Bergen-Belsen, hvor de til at begynde med blev forholdsvis ordentligt behandlet. Himmlers plan var at bytte disse jøder med tyske krigsfanger, men planen blev ikke nogen større succes. Lejren indrettedes til at optage ca. 10.000 „værdifulde“ jøder, men kun 357 blev faktisk udvekslet med tyske krigsfanger.

I juli 1944 ankom til Belsen de i Eichmann-processen omtalte 1683 ungarske jøder, for hvem SS forlangte en pris på 1000 dollars pr. hoved under underhåndsforhandlinger i Schweiz med udenlandske jødiske organisationer.

DA BØDLERNE KOM

Samtidig ankom de næsten udelukkende jødiske fagarbejdere i Amsterdams diamantsliberier til lejren, fordi Himmler var bange for, at de skulle undslippe til England og USA og stille deres kunst til rådighed for disse lande.

Efter „Der Endsieg“ ville Himmler have dem til rådighed for Tyskland som slavearbejdere.

I december 1944 blev Auschwitz-lejrchefen, Kramer og hans hjælperke Irma Greese forflyttet til Bergen-Belsen, og så begyndte de egentlige rædsler, skriver Henrik Ringsted i Politiken for 25. marts. Nu var det forbi med „preference-behandlingen“. Kramer indførte straks Auschwitz-

systemerne i Bergen-Belsen. Da Kramer tiltrådte, var der 15.257 fanger i lejren, der var bygget til at rumme 10.000. Men tilstandene var endnu tålelige, når man sammenligner dem med tilstandene i Buchenwald, Dachau, Sachsenhausen, Auschwitz etc.

Men efterhånden som de tyske stillinger smuldrede hen under russernes angreb, førtes fanger — under de grusomt tænkelige former — fra alle lejrene i østområderne til Bergen-Belsen. Mellem 7000 og 8000 døde under transporterne, men den 1. marts rummede den lille lejr 41.520 fanger. Forsyningerne til lejren var stadig baseret på et antal af 10.000. De var ringe nok til at begynde med og blev stadig skåret ned.

Nu skulle de række til det firdobbelte antal. Da englænderne befriede lejren, var tallet svulmet op til 60.000 levende fanger, hvoraf 13.944 bogstavelig talt døde i hænderne på lægerne og sanitetssoldaterne, da man ville bringe dem ud af helvedet, foruden så store dynger af lig, at de måtte skovles i en massegrav ved hjælp af bulldozere.

Ifølge en jødisk læges beretning forekom mellem 200 og 300 tilfælde af kanibalisme i lejren i de sidste to måneder. Kun 14 af dem blev anmeldt til Kramer, der førte dem ind i lejrprotokollen.

LIDICE-PLAKAT

Forsiden er en gengivelse af en tjekisk farveplakat. Den virker stærkt og passer til sit formål: At mindes martyrbymen Lidice, der ligger i Kladnos kuldistrikt, 35 km vest for Prag.

Den nazistiske rigsprotektor R. Heydrich blev likvideret, og som straf blev alle voksne mænd i landsbyen skudt, medens kvinderne førtes til k-z-lejren Ravensbrück og børnene til k-z-lejren Lodz.

Byen jævnedes med jorden. Den ret store plakat fås i begrænset oplag på Kammeraternes Hjælpefonds kontor, Admiral Gjeddes Gaard, St.

Kannikestræde 10 (giro 780), København K.

De to kroner pr. stk. dækker forsendelsesomkostningerne.

Gestapofangerne

GESTAPOFANGERNE

Der er planlagt Nordsjællands-tur søndag den 19. august med start fra det gamle Grøntorv ved Linnésgade kl. 10,30.

Busserne kører først til Gilleleje, hvor man hører om transporterne til Sverige. Gilleleje er nok den by i Danmark, fra hvilken de fleste er kommet til Sverige under okkupationen.

Man får lejlighed til at se det berømte kirkeloft, og man besøger kajerne, hvorfra udskibningen fandt sted.

Der køres derefter til Hundested, hvor der er lejlighed til at nyde gæstfriheden hos Mary Poulsen, der er berømt for sin store gæstfrihed.

Iøvrigt er der planlagt arrangementer søndag den 16. september med besøg på Værløse flyveplads, den 11. oktober andespil, foredrag den 15. november, julefest den 13. december, møde den 14. februar og generalforsamling den 14. marts.

I april arrangeres filmaften sammen med „Dachau-Klubben“.

LANDSSTÆVNET

Landsstævnet på Sydfyn 2.—3. juni var begunstiget af fint sommervejr og samlede god tilslutning.

Faaborg bys borgmester Toftager Hansen fungerede som rejsefører. Man nedlagde blomster bl.a. ved engelske flyveres grav på Assistens kirkegård og på Aastrup kirkegård. Det var flyvere, der var skudt ned i luftkampe.

Ved Egense kirkegård hædredes mindet om greve Lennart Ahlefeldt-Laurvig-Lehn til Hvidkild. Greven blev mod krigens slutning skudt af okkupanterne.